

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของข้าราชการครูต่อมาตรการทางประชากรค่านิยมวิถีชีวิตทางสังคมของรัฐครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร จากเขตการศึกษาทั้ง 5 เขต จากเขตการศึกษาทั้งหมด 12 เขต

- เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช
- เขตการศึกษา 6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง
- เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง
- เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์
- เขตการศึกษารุงเทพมหานคร

วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ข้อสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอจากผลการสัมมนา ตลอดจนทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ แล้วนำไปทดลองใช้กับครูประจำการซึ่งมาศึกษาต่อในโครงการอบรมครูประจำการและบุคคลากรทางการศึกษา ของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ทำข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเลือกตัวอย่าง

มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นแรก เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 12 เขต และเขตกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ในขั้นต้นจะเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างเขต การศึกษาจากภาคภูมิศาสตร์ 4 ภาค ได้ตัวแทนจากเขตการศึกษา รวม 4 เขต และเลือก โดยเจาะจงจากเขตการศึกษากทม.เขตอื่นอีก 1 เขต ผลการสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

ภาคเหนือ เขตการศึกษา 8 (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา 11 (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ (ศรีสะเกษ)

ภาคกลาง เขตการศึกษา 6 (ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี อุทัยธานี ชัยนาท)

ภาคใต้ เขตการศึกษา 3 (สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี)

เขตการศึกษากทม.เขตอื่น

ขั้นที่สอง เป็นการเลือกจังหวัดจากแต่ละเขตการศึกษา เขตละ 2 จังหวัด เป็น กลุ่มตัวอย่าง ส่วนกรุงเทพมหานครเลือกกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาที่อยู่ในเขตการปกครอง 4 เขต ผลจากการสุ่มตัวอย่าง เลือกจังหวัดได้ ดังนี้

เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลาและนครศรีธรรมราช

เขตการศึกษา 6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง

เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่และลำปาง

เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ ในระดับโรงเรียน โดยขอความร่วมมือ ไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยส่งแบบสอบถามไปยัง ข้าราชการครูโรงเรียนต่าง ๆ ที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้กลุ่มประชากรรวมทุกเขตการศึกษา รวมทั้งสิ้น 846 ตัวอย่าง

ลักษณะแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม ได้แนวความคิดจากการศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อสรุป ผลการวิจัย และข้อเสนอจากการสัมมนา ตลอดจนคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วนใหญ่ ๆ มีรายละเอียดเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลแสดงคุณลักษณะโดยทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของข้าราชการครู

ส่วนที่ 2 ทศนคติต่อมาตรการซึ่งรัฐกำหนดเป็นสวัสดิการทางสังคม และมีผลกระทบต่อข้อกำหนดขนาดครอบครัว เช่น การให้สวัสดิการเงินช่วยเหลือบุตรรายเดือน การลาคลอดบุตร ค่าบริการและค่ารักษาพยาบาล การพักลดหย่อนภาษีสำหรับบุตร ค่าเล่าเรียนบุตร การให้สวัสดิการแก่คนโสด การให้สิทธิพิเศษในเรื่องที่อยู่อาศัย ตลอดจนการบริการในการวางแผนครอบครัว

ส่วนที่ 3 เป็นความเห็นเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม ที่รัฐควรให้แก่ประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ทำการตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้น จึงได้ลงรหัส เจาะบัตร ตรวจสอบบัตร และประมวลผลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ค่ายโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ลักษณะของข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ไ้จากการวิจัย นำเสนอในตารางอัตราร้อย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยวิธีการทางสถิติ โดยกำหนดตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

อายุ เพศ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง

ตัวแปรตาม

ทัศนคติต่อมาตรการทางประชากรด้านสวัสดิการสังคมของรัฐ

ตัวแปรควบคุม

นอกจากดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามแล้ว ยังใช้ตัวแปรอิสระบางตัว เป็นตัวแปรควบคุมด้วย

ความจำกัดของข้อมูล

เนื่องจากการส่งแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ แต่ด้วยเหตุมีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล บางประการเกี่ยวกับการติดต่อ และระยะทางคมนาคมที่ห่างไกล จึงทำให้การส่งคืนแบบสอบถามมีอุปสรรคบางประการ ประกอบการบรรณาธิการข้อมูล ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกเป็นบางส่วน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการสุ่มตัวอย่างข้อมูลในแต่ละเขตการศึกษา ทั้ง 5 เขต จะมีจำนวนใกล้เคียงกับสัดส่วนที่ต้องการในเชิงสถิติ (probability proportionate to population size) ถึงอย่างไรก็ตามวิธีการศึกษานี้ได้มีการทดสอบเพื่อหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อทัศนคติด้านสวัสดิการสังคมของรัฐด้วยวิธีการหาค่าสมการถดถอยเปรียบเทียบอันดับของตัวแปรอิสระต่าง ๆ กรณีที่มีประเด็นขึ้นชื่อว่าเขตการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของข้าราชการครูอยู่ในอันดับสูง จะมีการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแปร เขตการศึกษา มาพิจารณาด้วย

อนึ่ง ช่วงระยะเวลาของการเก็บข้อมูล เป็นช่วงเวลาที่กำลังเตรียมการเพื่อโอนการศึกษาประชาบาลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่การได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ ของข้าราชการครูในสังกัดก็มีได้เปลี่ยนแปลงค่อนข้างไค

ลักษณะข้อมูลโดยทั่วไป

ตารางที่ 1 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครูในแต่ละเขตการศึกษา

เขตการศึกษา	ร้อยละ
เขตการศึกษา 3	21.9 (185)
เขตการศึกษา 6	17.0 (144)
เขตการศึกษา 8	19.7 (167)
เขตการศึกษา 11	22.8 (193)
เขตกรุงเทพมหานคร	18.6 (157)
รวม	100.0 (846)

ข้าราชการครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 เขตการศึกษา นอกจากจะกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศแล้ว จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตการศึกษาจะมีสัดส่วนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 1) คือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 22.8 ในเขตการศึกษา 11 ต่ำสุดร้อยละ 17.0 ในเขตการศึกษา 6

อายุ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุในตารางที่ 2 จะพบว่าประชากรในโครงการวิจัย ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยระหว่าง 25 - 35 ปี กล่าวคืออยู่ในกลุ่มอายุ 30 - 34 ปี และ 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.5 และ 24.5 ปี ตามลำดับ กลุ่มอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไปจะลดลงตามลำดับ กลุ่มอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 4.7 เท่านั้น

หา

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	ร้อยละ
20 - 24	9.8 (83)
25 - 29	24.5 (207)
30 - 34	26.5 (224)
35 - 39	18.6 (157)
40 - 44	11.7 (99)
45 - 49	4.2 (36)
50 ขึ้นไป	4.7 (40)
รวม	100.0 (846)

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู จำแนกเพศและสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	รวม	ชาย	หญิง
โสด	29.3 (248)	20.1 (78)	37.2 (170)
สมรส	68.1 (576)	79.4 (309)	58.4 (267)
หม้าย, หย่า, แยกกันอยู่	2.6 (22)	0.5 (2)	4.4 (20)
รวม	100.0 (846)	100.0 (389)	100.0 (457)

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 68.1 เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศ เพศชายมีอัตราส่วนร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 79.4 และเพศหญิงร้อยละ 58.4 ตามลำดับ กลุ่มที่ยังเป็นโสด เมื่อคิดจำนวนรวมทั้งชายหญิง จะมีอัตราส่วนคิดเป็นร้อยละ 29.3 ส่วนสถานภาพสมรสของผู้ที่เป็นหม้าย หย่าและแยกกันอยู่ เมื่อรวมกันแล้ว คิดเป็นร้อยละ 2.6 เท่านั้น (ตารางที่ 3)

ศาสนา กลุ่มประชากรในโครงการวิจัยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93.4 นับว่าสอดคล้องกับลักษณะส่วนใหญ่ของคนไทย เพราะประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ คนไทยนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 93.7 ส่วนกลุ่มประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม รองลงไป คิดเป็นร้อยละ 5.9 ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช ส่วนข้าราชการที่นับถือศาสนาคริสต์ และอื่น ๆ มีจำนวนน้อยมาก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	ร้อยละ
พุทธ	93.4 (790)
อิสลาม	5.9 (50)
คริสต์	0.5 (4)
อื่น ๆ	0.2 (2)
รวม	100.0 (846)

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู จำแนกตามระดับตำแหน่ง

ระดับตำแหน่ง	ร้อยละ
ระดับ 1 - 2	12.9 (109)
ระดับ 3 - 4	72.2 (611)
ระดับ 5 - 6	14.8 (125)
ระดับ 7 ขึ้นไป	0.1 (1)
รวม	100.1 (846)

ระดับตำแหน่ง

ผู้ตอบคำถามเป็นข้าราชการที่ใจระบบระดับตำแหน่งเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ ทั่วไป กลุ่มที่ตกเป็นตัวอย่างมากที่สุด คือ ระดับ 3 - 4 คิดเป็นร้อยละ 72.2 รองลงไปเป็นระดับ 5 - 6 และระดับ 1 - 2 คิดเป็นร้อยละ 14.8 และ 12.9 ตามลำดับ ส่วนระดับ 7 ขึ้นไปมีเพียงคนเดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป.กศ.	1.9 (16)
ป.กศ.หรือเทียบเท่า	6.5 (55)
ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่า	50.1 (424)
ปริญญาตรี	35.0 (296)
สูงกว่าปริญญาตรี	6.5 (55)
รวม	100.0 (846)

การศึกษา

ข้าราชการครูเป็นกลุ่มข้าราชการที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อหรือเลื่อนวิทยฐานะเป็นประจำทุกปี ผู้ที่ไม่มีวุฒิทางครู ทางกระทรวงศึกษาธิการก็มักให้สิทธิพิเศษในการเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างก็จะพบว่าข้าราชการครูส่วนมากจะมีระดับการศึกษาชั้นเทียบเท่าอนุปริญญา คือ ป.กศ.สูง หรือ พ.ม. คิดเป็นร้อยละ 50.1 รองลงไปคือ ระดับปริญญา คิดเป็นร้อยละ 35.0 ส่วนระดับ ป.กศ. และสูงกว่าปริญญา จะมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ส่วนระดับต่ำกว่า ป.กศ. มีเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการครู (ที่สมรสแล้ว) จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	12.2 (70)
1 คน	23.6 (136)
2 คน	27.3 (157)
3 คน	18.9 (109)
4 คน	8.8 (51)
มากกว่า 5 คน	9.2 (53)
รวม	100.0 (576)
ค่าเฉลี่ย	2.24 คน

จำนวนบุตร กลุ่มประชากรที่เป็นตัวอย่างซึ่งสมรสแล้วส่วนใหญ่จะมีบุตร 2 คน และคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 27.3 และร้อยละ 23.6 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่สมรสแล้วยังไม่มีบุตร มีร้อยละ 12.2 ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตรตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป เมื่อหาค่าเฉลี่ย ขนาดครอบครัว หรือจำนวนบุตรแล้ว จะได้เท่ากับ 2.24 คน ต่อครอบครัว

เป้าหมายของแผนประชากรในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 ได้กำหนดอัตราการเพิ่มประชากร ในปีสุดท้ายของแผนร้อยละ 1.5 นั่นคือ การกำหนดให้แต่ละครอบครัวมีบุตรเพียง 2 คน ดังนั้น ความคิดเห็นของผู้ที่สมรสแล้ว และมีขนาดครอบครัวต่างกัน จึงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ มาตรการทางประชากรที่น่าสนใจ